

דַּרְשֵׁתִי קִרְבַּתְךָ

על פי שיעורו של הרב איתן כהן שליט"א • בית הכנסת פרי מגדים, צפת • השיעור נמסר במוצ"ש פרשת שלח לך, תשפ"ה

לירושלים. עברנו לירושלים, נכנסתי ללמד בסמינר בכתה ל'. הייתי בחורה מאד כשרונית, לומדת טוב, משקיעה בלמודים, גם חבר'מנית. ממש שובע שובעים כבר הייתי 'מברגת' בסמינר.

היא מספרת: אבל הייתה שם איזו ילדה אחת, קראו לה טליה. טליה הזאת הייתה חלשה מכל הבחורות, גם בלמודים, גם חברתית. הכל הכל, ממש הייתה שנואה בחברה. גם היה ריח לא נעים שיוצא ממנה. מספרת לאה: לא יודעת למה, לבי אמר לי: זאת היא שלך, תטפלי בה'.

ואני יום יום הייתי לוקחת את טליה הזאת. הייתי אומרת לה: בואי אצלי הביתה, בואי וטפל בה. נתתי לה לאכל. לקחתי את כל הקלסרים שהיה לה, את הכל זרקתי, ופתחנו קלסרים חדשים, התחלתי ללמד אותה.

חצי שנה עברה, ואותה טליה עלתה על הגל, ובאמת התחילה להצליח, ואיזה פשרונות היו בה. ואני והיא הפכנו להיות חברות מאד מאד טובות.

זהו, סימני י"ב, בבגרות שקבלנו, אני וטליה הזאת קבלנו את הציונים הגבוהים ביותר שיש. ונפרדה דרכנו. היא הלכה למוסד אחר ללמד, ואני הלכתי למוסד אחר ללמד, ובזה נפרדה דרכנו.

שנים עברו, התחנתני, נולדו לי שש בנות רצופות. כמה צפיתי לבן, וברוך ה', ה' לא אקזב את התפלות, התפללנו, ואחרי שש בנות נולד לנו בן, קראנו לו ידידה. ברוך ה', ידידה גדל, איך אומרים, "התפוח לא נפל רחוק מהעץ", ככה זה, אתה יודע, זה תורשתי שיש הצלחה.

הוא התחיל ללמד, היינו רואים ממנו נחת. כשהוא היה בכתה ז', אני רואה את ידידה הזה מאד מאד חלשלוש, גם מאד חור.

לקחתי אותו לרופא משפחה, סתם, אתה יודע, אולי ויטמינים או משהו. רופא משפחה עושה כמה בדיקות, נותן לי הפניה למיון, דחוף למיון. אמרתי: זה דחוף למיון? קצת ויטמינים ונגמר.

יבדנו למיון, עושים כמה בדיקות במיון. התברר שלידידה יש אי ספיקת כליות. הוא חיב להתחיל לעבר דיאליזה. ילד קטן, פתה ז' לפני בר מצוה, צריך לעבר עכשיו דיאליזה.

מה אני אגיד לכם? מילד פורת, הפך להיות ילד... אתה יודע, כמו סבא מבגר. החיים היו קשים עליו. לא ידענו מה לעשות. התקשרנו לארגון "מתנת חיים" אולי שם ימצאו איזה מישהו שיש לו התאמה - התאמת דם, אותו דבר. הבטיחה המרפואית שכל המשפחה שלנו, מכל הצדדים, לא מתאימים. כי לידידה היה דם נדיר.

הרב הבר באמת דאג לנו מכל הלב. הלך לכל מקום, מצא איזה בן אדם. התקדם הספור, התקדם עוד שלב ועוד שלב. שלושה שבועות לפני הניתוח, הבן אדם ההוא שרצה לתרם קבל "פיק ברכים", אמר שהוא לא מוכן לתרם. יורד מהספור והיה לנו צער גדול.

אחרי תקופה מסוימת, שלושה חדשים עבר, תפלות, בכיות, נמצא תורם! התקדם הכל, עשינו את הניתוח. הניתוח עבר בהצלחה, ומה אני אגיד? ידידה חזר לחיים הנורמליים, איזה חיים נעים. כל מה שהיה חסר בלמודים שהוא לא למד, חזר והשלים את הכל.

שנה וחצי אחרי כן מתקשרים אלינו, שואלים אותנו אם אנחנו רוצים לפגוש את התורם שתרם כליו לבן שלנו. אמרתי: בטח! מה השאלה? בטח רוצים! קנינו מתנה מאד מאד יקרה. וגם ידידה חבר איזה מלים של תודה להביע את כל מה שהוא עבר, הלך גם לאיזה אולפן, עשה מזה שיר.

ונסענו לאשדוד כדי לפגוש את התורם. אחרנו הרבה כי היה פקקים, הגענו למקום ופתח לנו בחור צעיר בשם נעם. הוא אמר: "אני התורם".

וואו, איך התרגשנו. התרגשנו מאד מאד. נעם מספר לנו מה שהוא עבר: "אני בגיל 18 כמו הבחורים הישראליים. החלטנו שלפני שמתגייסים, בואו נלך למזרח הרחוק. יצאנו עשרה חברים, טכנו לחוץ לארץ. מה אני אגיד לך? באחד המקומות קפצו עלינו, לא יודע איך נקראים האנשים האלו, הברברים האלו, קפצו עלינו, הם היו קבוצות. ברחנו, תפסו אותנו. שני חברים חסלו אותם, השאר, כלם פצועים. אני היחיד ששרדתי את הכל, בלי פציעות, בלי נכות, בלי כלום. ואני חוזר בחזרה הביתה, במטוס".

"אני אומר: רובנו של עולם, נתת לי חיים במתנה, כל החברים שלי, כלם סובלים. אני היחיד שקבלתי את החיים שלי. אמרתי: כמו שאלקים נתן לי את החיים במתנה, אני גם רוצה לתת למישהו את החיים שלו במתנה. אני רוצה לתרם כליו לאיזה בן אדם. משם מתגלגל כל הספור, וכך התקשרתי לארגון 'מתנת חיים' והם קשרו בינינו".

ישבנו, דברנו, ואז נעם אומר: "אני רוצה שתפגשו גם את ההורים שלי". הם הלכו לפגוש את ההורים, האמא מדברת עם האמא של נעם. התחילה לדבר, פתאום היא אומרת לה: "תגידי לי, לא קוראים לך טליה?" אומרת: "כן". אומרת לה: "אני לא מאמינה..." אתם לא יודעים כמה בכינו במפגש הראשון!

שבת שלום, שובע טוב, חדש טוב בעזרת ה', חדש תמוז. שנה שעברה אמרנו 'תקיים מצוות ותדרבה זכות'. זה ר"ת של חדש תמוז.

הצדיק שמגן על הדור

משה רבנו שולח את המרגלים ואומר להם: "ומה הארץ השמנה היא אם רזה, היש בה עץ אם אין". הגמרא במסכת בבא בתרא שואלת: תגיד, ראית מקום בלי עצים? אתה מכיר מקום, איזה שכונה, איזה מקום בלי עצים? מה זה "היש בה עץ אם אין"? איך מדינה שלמה בלי עצים?

אומרת הגמרא: משה מנחה את המרגלים לבדק "האם יש בה עץ" - הפנהה האם יש שם אדם שמגן על כל הדור, איזה אחד צדיק שמגן על ארץ כנען, ואם כן - אז לא נוכל לכבש את ארץ כנען.

כו, אבל למה חז"ל בארו דוקא על המלים "היש בה עץ"? דוקא עץ זה אדם שמגן על כל הדור? למה חז"ל לא דרשו "השמנה היא אם רזה", וחו"ל יגידו שהפנהה אם יש איזה מישהו שיכול להגן על הדור?

עץ - כל כולו נתינה לאחרים. עץ אין לו שום הנאה לעצמו. עץ מוציא פרות, מה המטרה שלו? להוציא פרות, תגיד, הוא נהנה מזה? הוא נהנה מהפרות? לא, הוא לא נהנה מהפרות. הוא נותן הכל רק לאחרים.

גם אם זה לא עץ של פרות, רק עץ סרק, אז מהעץ הזה עושים ארון, עושים ממנו ספסלים, אם גם זה לא ראוי, לוקחים אותו להסקה. אבל כל המטרה שלו מתחלתו ועד סופו, למה הוא נברא? רק כדי לעשות טוב לשני.

משה רבנו אומר לך: אתה יודע איזה צדיק מגן על כל הדור? מי שתראה אותו מתנהג כמו עץ. מי שתראה שכל כולו נתינה לאחרים. אם אתה רואה אדם שכל כולו נתינה לאחרים, תדע לך, זה מגן על כל הדור.

גמרא בתענית - החסד שמגן על השכונה

כעין זה יש בגמרא במסכת תענית (כא:). אומרת הגמרא: בסורא היה דבר, היה 'קורונה'. בשיביתה דרב לא היה 'בשכונה' של רב אף אחד לא חלה. כלם הסבירו שזה בזכותיה דרב שאין דבר.

אבל הסבה האמתית התגלתה בחלום לאנשי העיר שם: לא! בשביל רב זה קטן עליו. לא זה לא בשבילו. אלא מה? יש איזה יהודי אחד שמשאיל את הפלי חפירה שלו לקבורה. וכיון שהוא עושה חסד עם אנשים בשכונה שלו, היכן שהוא נמצא לא יהיה דבר.

מה הפרוש "לא יהיה דבר"? אבל זה מדבקי! זה דבר או לא דבר? דבר זה לא משהו שאתה שולט בו, זה מהלך של טבע, שאין מה לעשות - נדבקים. היית פה, נדבקת, וזה עבר הלאה.

אתה צודק! כל עוד שבו אדם חי לפי השגרה, חי נורמלי, רגיל, אתה צודק, הוא נדבק! מעביר את הדבקות הלאה קדימה. אם בן אדם עושה עם השני חסד, עושה חסד - מה החסד שלו? יש לו גמ"ח של 'קלי חפירה'. זה הגמ"ח שלו. אהה ככה, בשכונה שלו אף אחד לא ידבק! אבל היו אנשים שנדבקו! הם לא ידבקו!

למה? כי במקום שעושים חסדים, מקום שמקף בחסד - זה מגן! זה מה שאמר משה רבנו, שזה מגן על הדור. למה? כי עושים חסד.

אומרת הגמרא (שם), אותו דבר בדורקרת היה שרפות. שכונה ענקית, פה נשרף הבית, שם נשרף משהו, שם נשרף. באזור של רב הונא לא היו שרפות. אומרת הגמרא, כלם חשבו בזכות מי זה? בזכות רב הונא.

הסבה התגלתה בחלום: לא! בשביל רב הונא זה דבר קטן. אלא מה? יש איזו אשה אחת שמחממת את התנור שלה ומשאילה את התנור החם לאנשים להשתמש בה. אהה... היא עושה חסד? בשכונה שלה לא יהיה שרפות! היא עושה חסד עם דברים של אש, בשכונה שלה כבר לא יהיה אש! לפי הטבע אמור להיות אש, אבל אצלה לא יהיה. בשכונה איפה שהיא עושה חסד, לא יהיה!

לא רק לא יהיה, כותב המהרש"א דבר יותר גדול: למה בזכות רב וביזכות רב הונא זה לא יהיה? אומר המהרש"א: כי אם זה היה בזכות רב הונא וביזכות רב, זה היה מנפה להם מהזקיות שלהם. נכון, באזור של רב הונא אין שרפות, באזור של רב אין דבר. אבל לקחו לרב ולרב הונא את הזקיות שלהם. אבל בזה שבו אדם פתח את החסד, עשה חסד, זכה שגם אצל רב ורב הונא לא נפו מהזקיות שלו. (יש הרבה קשיות על המהרש"א הזה, אבל כן הוא מסביר).

בכל אופן, כמה גדול החסד שבו אדם מגן על כל השכונה שלו, כשאתה עושה טוב לשני, בזה לא מנפים זכיות. הגם שלפי האמת חיב שיהיה פה כביכול איזה אסון, אבל בזכות שאתה עושה חסד, אתה עושה טוב לשני, אלקים 'במקום' עושה גם אצלך טוב.

ספור לאה וטליה - החסד שחוזר

ספרה לאה: גדלנו בחיפה, ומחמת הכרח הפרנסה של אבא, היינו חביים לעבר

יש פה שורה, אני אומר לכם, זה פצצה! לא פצצה רגילה, זה יותר מהאטום של איראן, אני אומר לכם. 'כי אין הקדוש ברוך הוא אוהב אלא למי שאוהב את ישראל'. שמעתם את המדידה? כל אחד חושב: תגיד, אלקים אוהב אותי או לא אוהב אותי? אל תתבלבל, יש פה את המדידה. אם אתה אוהב את ישראל, הקדוש ברוך הוא אוהב אותך. אתה לא אוהב? אותו דבר אצל אלקים, בדיק אותו דבר...

ממשיך המסלול ישרים: "וכל מה שאדם מגדיל להבטוח לישראל, כן הקדוש ברוך הוא מגדיל להבטוח עליו". 'ואהבתו' של חז"ל, כשחז"ל אמרו - אהבה, הכוונה: אתה רוצה שיהיה להם טוב. זה הרעיון. ככל שבו אדם רוצה שלשני שיהיה טוב, כמה הוא יכול לזכות.

ולכן דוקא בזמן הזה שצריכים ישועות וכל אחד צריך הגנה, אתה יודע מה ההגנה שלך? תעשה טוב לשני. ככל שתעשה טוב לשני, זה מגן על השכונה שלך, על האזור שלך, ויכול גם להגן על כל הדור. תמיד תדאג שלשני יהיה טוב. ככל שתאהב יותר את עם ישראל, אלקים יותר אוהב אותך.

ספור הסטיפלר - הבחירה הנכונה

ספור הסטיפלר - אבא שלי קראו לו הרב חיים פריץ. [הוא לא מרוקאי. פריץ זה גם שם פרטי, המשפחה שלו 'קניבסקי'].

הוא היה שוחט ממחנה גדול, והם היו מרוסיה והזמינו אותו פעם אחת לבוא לשחט באוקראינה. כשהגיעו לשם, אשתו הראשונה נפטרה שם. ואז הציעו לאבא שני שדוכים.

הציעו לאבא בת אחת שהיא רוקה, אבל בת של עניים. מדות טובות, הכל בסדר, אבל בת של עניים גמורים. מצד שני הציעו לאבא אשה אחת גרושה, אבל בת של עשירים גדולים.

ואבא יותר נטה לבו להתחתן עם הבת של העשירים, כי כבר אבא היה מבוגר. הספור הזה התרחש כשאבא של הסטיפלר היה בגיל 60! לבו כבר נטה להתחתן עם הבת של העשירים כדי ללמד על מי מנוחות, קשה לו כבר להתפרנס במעשה ידיו, קשה לו.

הוא אומר הלכתי להתיעץ עם האדמו"ר, הרב מרדכי דב מאוסטרופולי. הלכתי להתיעץ איתו, אמר לי האדמו"ר: לא! תתחתן עם הבת של העניים. למה? כי אם תדע בחיים שלך להתמודד וללמד תורה מתוך קשי, לא ללמד תורה כשהכל נחמד והכל זורם, אתה תצליח ויולדו לך ילדים גדולי ישראל.

ואבא התחתן עם 'ברכה', זה השם שלה, זאת הבת עניים. והבן הראשון שנולד זה הסטיפלר. זה הבן הראשון כשהאבא היה בגיל 60.

הוא אומר: כל מה שיש לי בחיים, זה הכל בגלל המסירות שאבא היה מוכן למסור את נפשו בזמנו, למסור את נפשו כדי שהוא יוכל לעבד את ה' יותר מתוך קשי.

זה בדיק עכשיו התקופה שלנו. בתקופה שלנו, כמה בבלולים יש... גם כשאתה יושב מול הספר, הראש שלך לא שם... גם כשאתה מנסה להתפלל מהלב, אתה לא מתפלל מהלב... אתה יודע, באמת הראש לא פה...

אבל בן אדם צריך לדעת - שדוקא מתוך הקשי, דוקא מתוך הנסיונות, דוקא מתוך הבלבולים - הוא יכול להצליח פי אלף!

דברי שמואל - קדשת הלמידה בקשי

אני מסיים בדברי בעל הדברי שמואל. קראנו את זה פעם אחת פה, אבל תמיד זה חזק. כותב הרב: "ובכל פעם שהיצר מסיתו לסיים את הענין ולקצר בלמוד", למה? 'מחמת עיפות או חסרון הבנתו' לא מבין את הסוגיה, 'או מחמת שיחת הילדים' בסדר, רוצה קצת להתאזרר, 'יגער ביצר הרע ויתגבר עליו וישבר טבעו וישב למד. ובה משבר את הקלפות והחיצונים, ומכפרים לו אפלו על כריתות ומיתות בית דין ומיתה בידי שמים'.

על הרגעים האלו שבו אדם קשה לו ללמד, לא מסתדר מחמת עיפות, לפעמים לא משהו גדול, או מחמת שאינו מבין את החומר, אתה יודע, לא מבין את הגמרא, אני לא מבין, לא משנה מה - לומד מתוך הקשי, מתוך הבלבול הזה, על מה מכפר לו? מכפרים לו אפלו על כריתות ומיתות בית דין. למה? הוא כותב: "כי הלמוד בתנ"ך ובמשנה וגמרא ופוסקים בקשי ובהתגברות, מטהר ומצמצם הנשמה ומחדד השכל ומשבר את הקלפות והחיצונים מכל וכל".

כמה גדול כח למוד דוקא בזמנים הללו! לכן כל אחד באמת יראה עוד פעם להתחזק, וכל חזקה, כל זמן שבו אדם לומד תורה בקשי, ידע - אלו רגעים מאד קדושים, מאד מאד קדושים. לא סתם רגעים.

ובן אדם גם כן ילמד לעשות חסד אחד עם השני. ככל שתיטיב עם השני, אתה מגן עליו ועל כל השכונה שלך ועל כל הדור.

והשם יעזרנו על דבר כבוד שמו, אמן ואמן.

כמה בכינו במפגש הראשון כשנפגשנו ביחד. פתאום הגלגל חזר אחורה, ואמרתי: מה שאני עשיתי לפני הרבה שנים, שהשקעתי באותה טליה שלא היה ראויה בכלל לשום התייחסות, השקעתי בה את כל החיים שלי לתת לה טוב, אותו טוב חזר אלי בחזרה. אותו טוב אחרי כמה שנים חזר אלי בחזרה.

אין טוב שנואבד. אין דבר כזה שבו אדם יעשה טוב וזה לא מגן עליו, אין דבר כזה.

ספור אריאל כחלון - החסד הקטן שמביא שדוך

ספור שמסתים השבוע. אני אומר לכם, זה נורא הספור הזה. ספור הבחור אריאל כחלון, זה הפרטים שלו האמתיים.

בבני ברק עשו לנו מבצע. מי שיבוא הכי הרבה ליישבת בין הזמנים, מעל 60 שעות, משהו כזה, בבין הזמנים של פסח - זאת אומרת שבועים הראשונים של פסח, פלוס חול המועד, נכנס להגרלה שבוע בין פסח שבוע שאחרי פסח, לנסיעה לרבי ישעיה מקרקסטר. זה ההגרלה שעשו.

אני, כמו כלם, למדתי טוב ונכנסתי להגרלה, וזכיתי! מה אני אגיד לך? אני בן אדם של 'אשרי וישיב ביה'. מבני ברק לצפת, לוקח לי שבועים לספר על כל החיות שעברתי. אני מאלו שאותה יודע, בשכונה, לא יותר מזה. עכשיו אתה יודע מה זה לנסע לחוץ לארץ? בשבילי זה סוף העולם, סוף העולם באמת.

טוב, נסעתי. אמרו לי איך לנסע, סדרו לי את הכל, וטסת לי לחוץ לארץ. הייתי שם יומים. אחרי יומים אני חוזר. אני יודע מחכים לי בבית, לבשתי את הבגדים הכי יפים, הכי מסודרים, וזהו, ירדתי, הגעתי לשרה תעופה, עליתי על אוטובוס, הגעתי לבני ברק. אני מגיע לבני ברק, בלוק ליד הבית שלי, אני רואה שם איזה זקן חלוני, והוא מטעמי חסכוני... בלי בגדים... פותח בייב. מסכן, היה לו איזה בייב שאני לא יודע מה עשו שם, נתקע לו הבייב.

אני רואה אותו מתאמץ לפתח את הבייב. אני אומר לו: "תגיד לי, אדוני, אתה צריך עזרה?" אומר לי: "כן". הורדתי את החליפה, שמתי את המזודה בצד. מה אני אגיד לך, התחלתי לעזר לו. אתה יודע, עם כל הצנורות האלו של הבייב, פלי התקללתי. כמה שרציתי לפגוש את ההורים עם בגדים כאלו יפים, אבל ב"ה נפתחה הסתימה כמו שצריך.

הוא אומר לי: "תשמע, איזה בחור אתה! אתה משהו מיחד אתה. תגיד לי, אתה נשוי או לא?" אמרתי לו: "לא". "אתה שומע שדוכים?" אמרתי לו: "כן". "יש לי שדוך להציע לך?" אמרתי לעצמי: תעשה טובה, רק את זה לא... איזה הצעה יציע לי הבן אדם הזה? טוב, אני אמרתי לו: "תודה רבה, תהיה בריא" נתתי לו פרטים והלכתי.

שבוע וחצי עבר, דפיקות בידל בת בבית אצל ההורים שלי. מי הגיע? הבן אדם ההוא... אומר: "שלום, אני דברתי עם הצד של המשדכת, הנה השם שלה, הנה הפרורים, המורות שלה, ההורים שלה, הכתבת שלה, חברות שלה. הם מצדדים מאד רוצים. אם אתם רוצים..." אנהנו ראינו אותו ככה רציני, אבא שלי אמר: "תקח את הפתק, קפל אותו, זרק אותו לפח. כביכול, מה יש לעשות עם זה?".

אבל אמא שלי אמרה: "תשמע, לא נעים. יום אחד נעבר ברחוב ונפגש את הבן אדם. מה נגיד לו? הוא ישאל אותנו: התקשרתם? מה נגיד לו? לא נעים. פשוט נתקשר רק בשביל לצאת ידי חובה".

מתקשר למנהלת של הסמינר, רצייתי לברר על הבת הזאת והזאת, והיא אומרת - זאת? המנהלת אמרה: "מה אתה מדבר? זאת הבת מספר אחת בכל הסמינר! זו לא בת רגילה. תשמע, זו הבת הכי רצינית שיש" בקצור, ככה המנהלת אומרת. אמרו אולי יש פה משהו שלא מסתדר כל כך. התקשרו לעוד מורה, התקשרו לחברות, משהו שבאמת... כלה שלא נתנת לתאור.

עשו פגישות, יום חמישי הזה, יום חמישי הזה! ראש חדש תמוז (תשפ"ה), הם מתחתנים!

חסד אחד שבו אדם עושה כשלא מסתדר לו

משה רבנו אומר: "היש בה עץ", תגיד לי, אתה דואג לשני? תדע, אתה מגן על כל הדור! משה רבנו לא אמר: תעשה דברים גדולים, ככל שאתה חושב על השני, זה הדבר שמגן על כל הדור.

מסלת ישרים - אהבת ישראל

הבאתי לכם פה מסלת ישרים. מסתמא אתם מכירים את זה, אבל אני רוצה לקרא חלק מזה. הקטע - זה מפרק י' במסלת ישרים.

כותב הרב: "צריך אדם שיתפלל על דורו, לכפר על מי שצריך כפרה, ולהשיב בתשובה את מי שצריך, וללמד סגנונה על הדור כולו. וכבר אמרו חז"ל (יומא עז.) על הפסוק 'ואני באתי בדברך', שלא חזו גבריאל ונכנס לפנים מן הפרגוד אלא כשלמד סגנונה על ישראל. ועל גדעון נאמר: 'לך בכחך זה והושעת את ישראל'. איזה כחך זה? לפי שלמד סגנונה על עם ישראל".